

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ім. І.Ф.КУРАСА

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№3 (558)
травень—червень 2021

Головний науковий редактор:

академік НАН України *ВАЛЕРІЙ СМОЛІЙ*

Редколегія:

Геннадій Боряк (заступник головного наукового редактора), *Владислав Верстюк*, *Степан Віднянський*, *Віктор Горобець*, *Олександр Гуржій*, *Андреа Граціози* (Неаполь, Італія), *Віктор Даниленко*, *Олександр Донік* (заступник головного наукового редактора, відповідальний за випуск), *Роман Дрозд* (Слупськ, Польща), *Станіслав Кульчицький*, *Олександр Лисенко*, *Володимир Литвин*, *Іван Патриляк*, *Руслан Пиріг*, *Сергій Плохій* (Кембридж, МА, США), *Олег Рафальський*, *Олександр Реєнт* (заступник головного наукового редактора), *Володимир Ричка*, *Олександр Рубльов*, *Петро Сас*, *Франк Сисин* (Торонто, Канада), *Валерій Солдатенко*, *Ігор Соляр*, *Тетяна Таїрова-Яковлева* (Санкт-Петербург, Російська Федерація), *Володимир Троцинський*, *Олександр Удод*, *Юрій Шаповал*, *Олексій Ясв*

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту історії України
НАН України, протокол №5 від 27.05.2021 р.

«Український історичний журнал» включено до Переліку наукових фахових видань України,
категорія «А» (наказ МОН України від 17.03.2020 р. №409)

Відповідальний секретар:

В'ячеслав Григор'єв

Редактори:

В'ячеслав Григор'єв
Ольга Донік

Макет і верстка:

Аліна Михайлова-Зінченко

Електронна версія:

🌐 uhj.history.org.ua/uk
🌐 history.org.ua/uk

«УДЖ» індексується в міжнародних науко-
метричних базах даних: EBSCO, ESCI (Web of
Science Core Collection), Google Scholar, Slavic
Humanities Index

Формат 70x100/16. Гарн. EB Garamond
Папір офсет. №1. Друк офсет. Ум. друк. арк. 19,5. Обл.-вид.арк.21
Тираж 300 прим. Зам. №397. Підписано до друку 29.06.2021 р.
Свідчення про державну реєстрацію друкованого
засобу масової інформації серія КВ №24263-14103ПП
видане Міністерством юстиції України 27.12.2019 р.

Віддруковано з оригінал-макета у ТОВ «ДІА»
Свідчення ДК №1149 від 12.12.2002 р.
Адреса: вул. Васильківська, 45, оф.400
м. Київ, Україна, 03022
Тел./факс: +380 (44) 257-16-15
E-mail: dia_1997@ukr.net

UKRAINIAN HISTORICAL JOURNAL

Institute of History of Ukraine, I.F.Kuras Institute of Political and Ethno-National Research. Founded in 1957.
Published 6 times a year. Editor-in-chief Valerii Smolii. Address of the editorial office: 4, M.Hrushevskoho, office 501,
Kyiv, Ukraine, 01001. Tel. +380 (44) 278-52-34, fax +380 (44) 279-63-62, e-mail: uhj@history.org.ua

Адреса редакції: вул. М. Грушевського, 4, офіс 501, Київ, Україна, 01001
Тел. +380 (44) 278-52-34, факс +380 (44) 279-63-62, e-mail: uhj@history.org.ua

Науковий журнал. Заснований 1957 р. Виходить 6 разів на рік. © Редакція «УДЖ»

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ СТУДІЇ

- Сохацький Я. (Слупськ, Польща).** Відносини між Східно-Франкською державою та Київською Руссю в X–XI ст. 4
- Посохова Л. (Харків).** Статус давньогрецької мови в «латинських школах» Гетьманщини та Слобідської України (XVIII – початок XIX ст.) 16
- Мельничук К. (Київ).** Селянське самоврядування на Правобережжі України у другій половині XIX – на початку XX ст.: формування кадрового складу 28
- Кошель О. (Чернівці), Ніколаєва Т. (Київ).** Православне духовництво й національна інтелігенція Правобережної України у другій половині XIX – на початку XX ст.: внесок у розвиток культури та просвітництва 41
- Гай-Нижник П. (Київ), Фурман І. (Київ).** Державна жандармерія ЗУНР–ЗО УНР: зародження та інституціалізація (1918–1919 рр.) 49
- Грицюк В. (Київ), Лисенко О. (Київ), Кидонь В. (Київ).** Пролог німецько-радянської війни: політичні та військово-стратегічні аспекти 56
- Погорєлов А. (Миколаїв).** Невідомі історії українських остарбайтерок: досвід праці жінок із Південної України в орденсбургу Крессінзее (1943–1945 рр.) 80
- Данилиха Н. (Львів).** Політичні мотиви та наслідки переселення українців із Польщі в УРСР у 1944–1950-х рр. (на матеріалах західноукраїнських областей) 103
- Антонюк Я. (Київ), Трофимович В. (Острог).** Протиборство спецслужб закордонних центрів ОУН із КДБ (1960-ті – початок 1990-х рр.) 114
- Bevziuk Ye. (Uzhhorod).** S.Uvarov's Imperial Ideology as a Principle of Modernization of the Educational Environment 126

МЕТОДОЛОГІЯ. ІСТОРІОГРАФІЯ. ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО

- Жванко Л. (Харків), Коляда І. (Київ).** Дипломатичні представництва Польської Республіки у Харкові (1921–1937 рр.): огляд проблематики та авторських рефлексій сучасної польської історіографії 137
- Ковальчук Г. (Київ).** Дослідження стародруків та рідкісних видань: з історії атрибутів книжкових пам'яток 148
- Казьмирчук М. (Київ), Мех Н. (Київ).** Маєткова культура України у сучасних гуманітарних та природничих дослідженнях 157

ПЕРСОНАЛІЇ

Даниленко О. (Київ), Даниленко С. (Київ). Нарком фінансів УСРР М.Полоз: політико-економічні пріоритети діяльності (1920-ті рр.) 170

MISCELLANEA

Якимович Б. (Львів). Апологія деяких сучасних краєзнавців про початки українського друкарства 182

РЕЦЕНЗІЇ й ОГЛЯДИ

Заторський Н. «Послання Мисаїла до папи Сикста IV» 1476 року: реконструкція архетипу (*О.Русина, Київ; С.Костилєва, Київ*) 191

Білоус Н. За крок до Вічності: Мешканці міст Волині у світлі тестаментів кінця XVI–XVII століть (*М.Капраль, Львів*) 196

Добржанський С. Міське управління Правобережної України, Галичини і Буковини: порівняльний аналіз функціонування органів влади (друга половина XIX – початок XX ст.) (*В.Шандра, Київ; Б.Янишин, Київ*) 201

Razyhrayev O. Policja Państwowa w województwie wołyńskim w okresie międzywojennym (*В.Скальський, Київ*) 207

Віднянський С., Вегеш М. Августин Волошин і Карпатська Україна в історії українського державотворення (*В.Гудзь, Мелітополь; О.Ситник, Мелітополь*) 212

Zychowicz P. Wołyń zdradzony, czyli jak dowództwo AK porzuciło Polaków na pastwę UPA (*О.Калишук, Луцьк; Л.Стрільчук, Луцьк*) 219

ХРОНІКА

Ващук Д. (Київ), Калуцький С. (Кам'янець-Подільський). Круглий стіл «Від аристократії до еліти: домодерні та модерні ідентичності, ієрархії та середовище правлячої верстви» 222

Латиш Ю. (Київ). Міжнародна наукова конференція «Алкоголь і тверезість: минуле та сучасність» 225

ЮВІЛЕЇ

Корольов Г. (Київ). До 80-річчя доктора історичних наук, професора Р.Пирога 228

Любовець О. (Київ). До 75-річчя доктора історичних наук, професора, члена-кореспондента НАН України В.Солдатенка 234

Наукова література, видана Інститутом історії України НАНУ 2020 р. 238

CONTENTS

HISTORICAL ARTICLES

- Sochacki J. (Słupsk, Poland).** Relations Between the East Frankish State and Kyivan Rus in the Tenth – Eleventh Centuries 4
- Posokhova L. (Kharkiv).** The Status of the Ancient Greek Language in the “Latin Schools” in Hetmanshchyna and Sloboda Ukraine (Eighteenth – Early Nineteenth Centuries) 16
- Melnychuk K. (Kyiv).** Peasant Self-Government in the Right-Bank Ukraine in the Second Half of the Nineteenth – Early Twentieth Centuries: the Personnel Formation 28
- Koshel O. (Chernivtsi), Nikolaieva T. (Kyiv).** Orthodox Clergy and National Intelligentsia of the Right-Bank Ukraine in the Second Half of the Nineteenth – Early Twentieth Centuries: Contribution to the Development of Culture and Enlightenment 41
- Hai-Nyzhnyk P. (Kyiv), Furman I. (Kyiv).** State Gendarmerie of WUPR–WR UPR: Organization and Institutionalization (1918–1919)..... 49
- Hrytsiuk V. (Kyiv), Lysenko O. (Kyiv), Kydon V. (Kyiv).** Prologue to the German-Soviet War: Political and Military-Strategic Aspects 56
- Pogorielov A. (Mykolaiv).** Unknown Stories of Ukrainian Ostarbeiters: Labor Experience of Women from Southern Ukraine in Ordensburg Krössinsee (1943–1945) 80
- Danylykha N. (Lviv).** Political Motives and Consequences of the Resettlement of Ukrainians from Poland to the Ukrainian SSR in 1944–1950 (Based on Materials from the Western Ukrainian Regions) 103
- Antoniuk Ya. (Kyiv), Trofymovych V. (Ostroh).** Confrontation Between Special Services of the OUN Foreign Centers and KGB (1960-s – Early 1990-s) 114
- Bevziuk Ye. (Uzhhorod).** S.Uvarov’s Imperial Ideology as a Principle of Modernization of the Educational Environment 126

METHODOLOGY. HISTORIOGRAPHY. SOURCES

- Zhvanko L. (Kharkiv), Koliada I. (Kyiv).** Diplomatic Missions of the Republic of Poland in Kharkiv (1921–1937): Review of Issues and Author’s Reflections of Modern Polish Historiography 137
- Kovalchuk H. (Kyiv).** Research of Old Prints and Rare Editions: From the History of Attribution of Book Monuments 148
- Kazmyrchuk M. (Kyiv), Mekh N. (Kyiv).** The Manor Estate Culture of Ukraine in Modern Humanitarian and Natural Science Researches 157

PERSONALITIES

- Danylenko O. (Kyiv), Danylenko S. (Kyiv).** People’s Commissar of Finance of UkrSSR M.Poloz: Political and Economic Priorities (1920’s) 170

MISCELLANEA

- Yakymovych B. (Lviv).** Apology of Some Modern Local Historians on the Beginnings of Ukrainian Printing 182

BOOK REVIEWS and SURVEYS

- Zatorskyi N. “Message of Misail to Pope Sixtus IV” in 1476: Reconstruction of the Archetype (**O.Rusyna, Kyiv; S.Kostylieva, Kyiv**) 191
- Bilous N. A Step to Eternity: Dwellers of Volynian Towns in the Light of Testaments, End of the Sixteenth – Seventeenth Centuries (**M.Kapral, Lviv**) 196
- Dobrzhanskyi S. City Administration of the Right Bank of Ukraine, Halychyna and Bukovyna: A Comparative Analysis of the Functioning of Authorities (Second Half of the Nineteenth – Beginning of the Twentieth Centuries) (**V.Shandra, Kyiv; B.Yanyshyn, Kyiv**) 201
- Razyhrayev O. Policja Państwowa w województwie wołyńskim w okresie międzywojennym (**V.Skalskyi, Kyiv**) 207
- Vidnianskyi S., Vehesh M. Avhustyn Voloshyn and Carpathian Ukraine in the History of Ukrainian State Building (**V.Hudz, Melitopol; O.Sytnyk, Melitopol**) 212
- Zychowicz P. Wołyń zdradzony, czyli jak dowództwo AK porzuciło Polaków na pastwę UPA (**O.Kalishchuk, Lutsk; L.Strilchuk, Lutsk**) ... 219

CHRONICLES

- Vashchuk D. (Kyiv), Kalutskyi S. (Kamianets-Podilskyi).** Round Table “From Aristocracy to Elite: Pre-Modern and Modern Identities, Hierarchies and the Environment of the Ruling Stratum” 222
- Latysh Yu. (Kyiv).** International Scientific Conference “Alcohol and Sobriety: Past and Present” 225

ANNIVERSARIES

- Korolov H. (Kyiv).** To the 80th Anniversary of Doctor of Historical Sciences, Professor R.Pyrh 228
- Liubovets O. (Kyiv).** To the 75th Anniversary of Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of NAS of Ukraine V.Soldatenko 234